

Kjære landsmøte!

”No one puts their children in a boat unless the water is safer than the land” er det blitt skrevet på sosiale medier i høst.

Vi har sett bilder av barn med sine foreldre på flukt, foreldre uten sine barn, og barn uten sine foreldre. Bildene har truffet oss – midt i magen.

Noen steder møtes flyktningene av stengte jernbanestasjoner, låste togdører og politi med batonger. Men flere steder tas de i mot med store velkomstskilt og folk som klapper og smiler til dem når de kommer gående med alt sitt jordiske gods. I Norge melder flyktningmottakene om at de ikke klarer å ta imot flere leker og klær fra alle som vil bidra. Rundt om i Norge arrangerer barn kakeotteri og samler inn klær til det som kanskje kan bli en ny nabo.

Og vi har et ansvar, vi som bor så trygt her oppe. Det amerikanske senteret for klima og sikkerhet er tydelige på at klimaendringene har bidratt til å forsterke konflikten i Syria. I årene fra 2006 – 2011 opplevde store deler av Syria den verste tørken noensinne. Nesten 85 prosent av husdyrene døde og en halv million mennesker måtte flytte fra landsbygda. Vannmangelen i byene de kom til, var med på å forsterke misnøyen med Assadregimet.

Rundt 12 millioner mennesker er drevet på flukt som en følge av borgerkrigen. 8 av dem er på flukt internt i Syria. 4 millioner har dratt til nabolandene. 250.000 har dratt videre til Europa. Når vi ser dem ankomme i små gummibåter over det FN kaller verdens dødeligste sjøvei, når vi vet at de setter seg i båtene vel vitende om at mange før dem ikke har nådd frem, så sier det noe om hva de kom fra.

Syrias problemer er dessverre ikke over om de skulle få et fungerende styresett. Tørken kan innen midten av dette århundret ha ødelagt halvparten av landets matproduksjon. For all del: Det er ikke bare klimaendringene som har ødelagt for Syria. Det som kunne gå galt gikk galt. Et autoritært regime, grupper som er villige til å bruke vold og rike land som over lang tid ikke har tatt ansvar for de enorme miljøødeleggelsene vi har påført kloden.

I fjor ble over 19 millioner mennesker drevet på flukt fra sine hjem som resultat av naturkatastrofer. Flere av dem henger sammen med menneskeskapte klimaendringer og miljøødeleggelse. Det er langt fler enn de som drives på flukt som følge av krig og konflikter. Hjelpeorganisasjonen Care anslår at så mange som 200 millioner mennesker vil drives på flukt rundt 2050 som en følge av klimaendringene.

Fordi vi er et av verdens rikeste land, har vi et ansvar. Fordi vi har tjent mye av vår rikdom på å selge forurensende olje og gass, har vi et ansvar. Vi har et ansvar i å ønske mennesker på flukt velkommen til vårt trygge hjørne av verden. Vi har et ansvar til å dele av vår enorme velstand. Og ikke minst har vi et ansvar for å redusere framtidens flyktningstrømmer gjennom å kutte miljøødeleggelsene vi så sterkt bidrar til.

Regjeringas svar var i forrige uke å sende regninga for å hjelpe mennesker på flukt, til verdens fattige og miljøet. Regjeringa gjør store innhogg i bistanden som bidrar til å forhindre at folk i framtida må flykte. Det er rett og slett skammelig. Vi har råd til å ta denne regninga sjøl!

Om noen uker vil verden valfarte til Paris og klimatoppmøte. Det er større optimisme foran Paris enn det var før møtet i København for seks år siden.

Men selv om det er grunn til større optimisme og mange land som planlegger å kutte utslippene, er det også grunn til å få en realitetsorientering. Planene som er lagt fram vil ikke sikre oss mot de mest skadelige klimaendringene.

For hva skjer om temperaturen øker med 4 – 5 grader? Fortsetter vi på dagens kurs, vil det bli så mye varmere. Flommene vil bli flere, stormene sterkere, hetebølgene varmere, havnivået høyere. Alt dette vil få store konsekvenser for milliarder av mennesker rundt om på kloden. Vi har fått en forsmak i Norge. Hør hva forfatteren Frode Grytten skrev etter flommen i Odda i fjor:

Den rasande elva

her kjem ho, den rasande elva

her kjem huset til granheimen

her kjem huset til espe

her kjem endå eit hus flytande

her kjem eit uthus og ein dobbel garasje

ja det kjem, no kjem det

her kjem fotoalbum og kosebamsar og oskebegeer

her kjem ei madrass og eit brannslökkingsapparat

ja, her kjem det

noko du aldri før har sett i Odda

150 millimeter nedbør siste døgn

770.000 liter vatn i sekundet ned dalen

fem hus rasert

68 personar evakuert

ein av dei far min

far min er blitt hovudsak i nyheitene

noko du aldri har hørt før

lampene sloknar i odda og slår blå gneistrar

her kjem det

her kjem sivilforsvar og politi

her kjem hagen til nordli og det meste av opovegen

og halve huset heng i lause lufta

kanskje kjem det, her kjem det kanskje

ingenting du har sett før

her kjem journalistane og her kjem fotografane

her kjem direktesendingane og snakkehovuda

her kjem lesarvideoane på nettet

(det kjem bare ei annonse for esso først: "we are energy")

her kjem geologen og teknisk sjef

og den lokale lensmannen og kommuneoverlegen

her kjem elva mi med sjuk fart

dette er elva mi

opo, der vi leikte som gitar

no er fotballbanen tatt av elva

alle dei som blir intervjuja på tv

er dei eg spelte ball med

terje og jan ove og roald

her kjem opo, opo betyr rop, her kjem opo

eg har skrive ein heil roman om den elva

flytande bjørn

den elva har vunne rivertonprisen

den elva er ikkje til å svømme i

den elva er til å drukne i

ei rasande elv

her kjem den flytande bjørnen

her kjem eit regn av stein og tre, bjelkar og glas

her kjem stresslessar og skinnsogaer
her kjem reolen med kenwoodanlegget
her kjem olje- og energiministeren
her kjem statsministeren
med alt det du har hørt før
her kjem pressekonferansar og fleire rapportar
og ein flaum av ord ord ord
og preik og intervju og fn's klimapanel
men her kjem det, ja det kjem til å komme
nedbørsrekord og erosjon
ekstreme massar av vatn og stein
og døande innsjøar og ville brannar
her kjem global oppvarming og lyn og varmerekordar
ja det kjem, det kjem til å komme
du treng ikkje ein gong ei krystallkule
bare vent og sjå
mi elv denne gong
di neste gong
det kjem til å komme
ingenting du har sett før
ingenting du har sett før

Elva Opo som renner gjennom Odda gikk over sine bredder. Skadene ble enorme. Men fortsatt er kanskje ikke dette de verste konsekvensene av klimaendringene. Naturen vil forandres totalt mange steder. Våre høvfjellsområder kan tettes igjen av skog. Utryddelsen av planter og dyr som allerede i dag skjer i et vanvittig tempo vil skyte fart. 20 – 30 prosent av våre kjente planter og dyr kan

forsvinne. Det vil ha katastrofale konsekvenser for matproduksjon, for samspillet i naturen som vi er så grunnleggende avhengig av.

Men selv om bilder fra Odda treffer oss, så må jeg innrømme at det jeg kjenner rører meg aller mest, er å tenke på vintrene. Helt siden jeg var liten har vinteren vært den beste årstiden. Det kan selvfølgelig ha sine naturlige forklaringer med at somrene alltid var regntunge i Trøndelag. Men, selv etter at jeg flytta sørover, til Oslo har vinteren vært årstiden jeg alltid gleder meg til. For da kommer snøen!

Ei av de første bøkene jeg husker fra da jeg var liten er boka «Da snøen kom». Boka handler om gutten Peter som våkner opp en morgen av at det snør. Han går ut – krunsj krunsj sier det når han går. Peter lager spor i snøen, han sklir, han lager snømann, han klatrer opp på store berg av snø. Før han går inn igjen former han en snøball som han legger i jakkelomma. Om kvelden kan han ikke finne igjen snøballen og jakkelomma er våt. Peter blir lei seg. Om natta drømmer han at sola smelter bort all snøen utenfor. Men når han våkner og ser ut, snør det mer enn før.

Peters mareritt rykker stadig nærmere. I løpet av de neste førti årene kan skisesongen bli 3 måneder kortere i Oslomarka. Skiforeningen i Oslo busset i fjor folk til Sjusjøen ved Lillehammer for at de skulle få gått på ski. VM komiteen på ski i Oslo i 2011 var redde for at det ikke kom nok villsnø til ski VM. Derfor måtte de kjøre tamsnø opp fra Sørkedalen til Holmenkollen. Smak på ordene, villsnø og tamsnø. Det var de ordene de brukte.

Jeg ser det for meg der jeg kanskje går om noen år, med et barnebarn i hånda: Bestefar, da du var liten, var ikke snøen farlig da – den var jo ikke tam! I framtida har kanskje ikke norske barn noe nært og kjært forhold til snø lenger. Ikke krunsj krunsj under skoene, skitur gjennom stille skoger, eller over hvite vidder, engler i snøen eller snømenn. Men slaps og vått føre. Ikke som forfatteren Lars Saabye Christensen beskriver det i diktet Vinteren som han ga til Naturvernforbundets jubileumsbok i fjor:

Vinter

i anorakklomma:

tre appelsiner,

skiremmer i norske

farger, sølvswix, matpakke, skrape, pilk,

trikkekort, isborr, kvikklunnsj, spade,

ekstra tupp, kompass, sovepose,

termos og to kopper, en filtersigaret,

Hans Børlis dikt i utvalg, ekstra sokker

og for ikke å glemme

ørevarmerne, kniven og

hodelykten

men hvem klarer å skrelle appelsinen

i én remse

midt ute på Bjørnsjøen

i atten minus

med votter på?

I den store sammenhengen er kanskje ikke snøfattige vintre den farligste konsekvensen ved klimaendringer. Men det er viktig for meg. Og jeg tror det er viktig for flere her i salen.

Paris toppmøtet handler også om disse naturgledene! Om å gi våre barn og barnebarn en mulighet til å oppleve årstidene som skifter, muligheten til å gå på ski om vinteren og nyte fjellets uendelige utsikt om sommeren.

Noe er i emning

Den største optimismen knytter seg ikke først og fremst til statsledernes løfter, men vi ser at noe er i emning. Engasjementet for framtida er på vei opp.

Lokalvalget i høst vitner om at noe er i emning. Miljøsakene stod høyere på dagsorden enn på svært lenge. De som har greie på det sier at miljøsakene ikke har stått så høyt i et valg siden 1989. Små og store miljø saker ble flittig debattert og Naturvernforbundet var flere steder med på å sette dagsorden.

Som i Bergen da Naturvernforbundet i Hordaland lanserte sin grønne visjon for byen. Her var det bybane og sykkelveier, satsing på buss og grønne lommer. Bilen var det liten plass til. Men så var ikke behovet for den så stort heller.

I Tromsø ble byens bymark en sentral sak. Brått ble de fleste partier opptatt av å snakke seg bort fra vedtaket de hadde vært med på om å bygge ned deler av bymarka.

I Trondheim arrangerte trege trøndere med Naturvernforbundets Anna Bergengren i spissen klimafestival og fylte biblioteket til miljødebatten. I Oslo har det kommet et nytt byråd med en miljøerklæring så ambisiøs at selv ikke vi kunne overgått den.

I Naturvernforbundet merker vi folks engasjement. Vi så det i snøskutersaken. Mange sendte tusenvis av eposter til sine Stortingsrepresentanter. Vi så det i Førdefjorden da regjeringen åpna for å bruke en av Norges reneste og rikeste fjorder til avfallsplass for gruveindustrien. Vi har sett det i debatten om søndagsåpne butikker. Vi har sett det i et utall vann- og vindkraftsaker rundt om i landet. Og vi har sett det i vår egen organisasjon. Siden sist landsmøte har vi fått 10 nye lag og 12. november dannes det lag i Harstad!

I Vest-Finnmark ringte Annie Henriksen to gode venner og sa: «Nu fær æ! Nu ser det ut som dem skal få lov til å tømme gruveslammet i Repparfjorden og det går æ altså ikke med på, for nu er det nok

som det er! Så lagde vi pressemelding og paroler, den viktigste var Mølja e Knall, Kobber. Smaker Pyton.»

Så dro damene i gang kampen mot gruveindustrien som vil tømme avfallet sitt i Repparfjorden. De satt lys på oppdrettsnæringa som er på full fart nordover med alle sine utfordringer og problemer. Og som den samme Annie, jordmor og lokallagets leder sier: «Vi har visst lenge at det er tungmetaller og miljøgifter i morkaka her oppe, i det nyfødte barnet og i morsmelka. Da jeg forstod at det lå an til at gruveindustrien skulle få lov til å tømme mer tungmetaller og miljøgifter ut i havet, vår mathage, samtidig som jeg må gi råd til gravide om at de må spise mindre av den tradisjonelle sjømaten her, da kunne jeg ikke være stille.»

Lenger sør i landet, i den lille bygda Vevring ved Førdefjorden har Anne Line Thingnæs Før Sund stått på barrikadene for å forsvare en av Norges reneste og mest artsrike fjorder. Gruveselskapet Nordic Mining har lenge ønsket å dumpe Engebøfjellet i fjorden. Skadene vil bli så store på livet i fjorden at Miljødirektoratet først sa det ikke burde gis tillatelse men etter å ha blitt bedt om å vurdere dette i et større perspektiv enn bare hensyn til natur, mat og kommende generasjoner, fikk regjeringen et råd de var fornøyde med.

Folk som Anne Line og Annie finnes over hele landet. De gjør en forskjell. Deres enorme stå på vilje og evne til å dra med seg folk gir håp. Verdens framtid er avhengig av slike kvinnfolk.

Allianser

I fjordsakene har vi ikke stått alene. Vi har stått sammen folka som bor der, fiskerne, turistnæringa og mange andre. Ikke minst vår egen ungdomsorganisasjon Natur og Ungdom. Skal vi nå fram og vinne må vi hele tiden dyrke og pleie alliansene våre. Dess fler som sier det samme som oss, dess større gjennomslag får vi.

I år har flere av oss vært med på Kirkas klimapilegrim, selv sykla jeg med to biskoper fra Harstad til Sortland, seinere på sommeren seilte jeg med en biskop, en fagforeningsleder og Kirkens Nødhjelp. Sykkelturen og seilturen er bilder på noe av det viktigste vi har oppnådd de siste årene, det sterke samarbeidet med Kirka og deler av fagbevegelsen. Alliansen har tatt kampen mot oljeutvinning i nord til nye høyder.

På Arctic Frontiers konferanse i Tromsø står statsministeren og sier i fullt alvor at det er naturen som har flyttet iskanten. Klima- og miljøministeren bruker flyttemeldingen til å tillate oljeboring enda lenger nord og olje- og energiminister deler generøst ut nye områder oljeindustrien kan drive oljeboring i. Da kan vi stå sammen to biskoper og lederen av Norsk Tjenestemannslag og si:

«Kjære statsminister, det er menneskeskapt klimaendringer som flytter iskanten, eller rettere sagt smelter den. Klimakatastrofen som utspiller seg i Arktis burde få varselampene til å blinke rødt hos regjeringen. I stedet brukes issmeltingen i Arktis som unnskyldning for å bore etter enda mer olje.»

Sammen Kirka og Norsk Tjenestemannslag ba vi om at oljeressursene ble liggende. Dette fikk enorm oppmerksomhet. En skulle tro Armageddon var løs. Det var ikke måte på skremser.

Hva i all verden skal vi leve av om vi ikke har oljen? Hele vår velferdsstat står på spill. Gjør den det?

Folketrygden i Norge, en av bærebjelkene i velferdsstaten ble innført to år før vi fant olje. Folketrygden ble innført da de aller fleste hadde avskrevet at det fantes olje på norsk sokkel. Ingen hadde noen som helst anelse om pengene vi snart skulle tjene. Oljefond var ikke en gang et fremmedord. Allikevel ble folketrygden innført. Gratis sykehus, gratis skolegang hadde vi alt hatt i mange år. Hvordan hadde vi råd til det?

Noe av svaret fant vi i Lofoten sammen en del partiledere under Lofotfisket i 2013. På fiskemottaket på Napp møtte vi en armada sjarker som kom seilende inn. Lofottorsken, en internasjonal merkevare har dannet grunnlag for bosetting og verdiskapning langs hele norskekysten i århundrer. Hvert år kommer den svømmende fra Barentshavet for å gyte. Det er et svømmende oljefond vi snakker om.

85 land kjøpte norsk torsk i fjor, mot 60 land året før. Under fjorårets skreisesong økte salget med 60 prosent. Verdien av torskefisk var på 12 milliarder i 2014, opp 20 prosent.

70 % av den fisken som tas i kommersielle norske fiskeri har en del av livsfasen sin i områdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Sjøl silda på Mørebanken er avhengig av et oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja – larven driver forbi her.

Hører vi på oljetoppene skulle en tru det var mørketid året rundt i nord. Men, de siste 5 åra har Lofoten ligget over landsgjennomsnittet på tilflytting av unge mellom 20 og 40 år. Og det skjer uten at så mye som en dråpe olje er pumpet opp.

Som Nils-Aslak Valkepää skriver:

Her kan du finne så mye

Og har du øyne å se med

behøver du ikke lete

Nordlyset spraker

Isperler tennes

Spor av fjellrev pryder vidda

Og til hver ny dag våkner du

Til rypeskratt

Og dette kaller de mørketid

Kampen om Lofoten, Vesterålen og Senja har i mange år vært viktig for Naturvernforbundet. Men det er ikke først og fremst tunge utredninger, juss og lobbyvirksomhet som har stanset oljeindustriens frammarsj utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er folk som Bente Lorentzen, lederen av Folkeaksjonen oljefritt Lofoten Vesterålen og Senja, deres og vår kamp gjennom mange år som har stanset oljeindustrien.

Vi har brent varder fra Lindesnes i sør, til Kirkenes i nord. Fra Askøy i vest til Svinesund i øst. Vi har klart å holde oljeindustrien unna gang på gang. I 2017 står det neste slaget. Igjen er vi klare til kamp, denne gangen forsterka med et eget lokallag i Lofoten!

Vindkraft

Tidligere i år bygget vi allianser i fjellheimen. Etter at landsmøtet for to år siden skjerpa kampen mot miljøødeleggende kraftutbygging, har vi sloss mot miljøødeleggende vind- og vannkraftverk. Et av stedene vi har brukt mye krefter er i reinkalvingslandet i Kalvvatnan på grensa mellom Nordland og Nord Trøndelag.

Sammen reindriftssamene arrangerte Naturvernforbundet det som kanskje var den første og i allefall største demonstrasjonen i Bindal kommune da Olje- og energidepartementet var på befaring tidligere i år. Vi ankom en ettermiddag og hadde en markering utenfor rådhuset sammen reindrifta og Sametingets president Aili Keskitalo. Over 80 var samla, godt passa på av tre bevæpna lensmenn.

Reindriftssamene har i lang tid vært pressa i området. Utbygginger har tatt land fra dem og det presser den miljøvennlige kjøttproduksjonen som reindrifta står for, stadig lenger mot stupet.

Lengst sør, på Siragrunnen vil vi sikre trekkfuglenes frie flaks mot nord hver vår og mot sør hver høst. Vindkraftverket på fiskebankene rett utenfor kyststripa av Vest-Agder og Rogaland er lagt rett i trekkfuglenes motorvei.

Og det nytter. Det har vi sett her i Østfold. Fylkeslaget har vist at det nytter å ta opp kampen mot de miljøødeleggende kraftutbyggingene. Seirene mot vindkraftanleggene har nesten stått i kø i fylket de siste årene. Jeg er til tider bekymra for fylkeslagets helse som en følge av all kakespisinga etter hver seier.

Et av de største slagene stod om Vestfjella. Østfold har ikke mye urørt natur, men Vestfjella er et slikt område. Gjennom allianser og nitidig arbeid fikk fylkeslaget gjennomslag og planene er lagt bort.

Olje- og energiminister Tord Lien har en rekke kontroversielle utbygginger på sitt bord. Han kan vise at han tar større hensyn til natur og miljø enn sin forgjenger som for to år siden, rett før vi var samla til landsmøte i Trondheim ga tillatelse til det store vindkraftanlegget på Fosen i Trøndelag.

Etter at tillatelsen ble gitt har Statkraft regna og regna på lønnsomheten. En dag før sommeren varsla de at planene ble lagt bort. Det var ikke lenger penger å tjene på dem. Det ble en storm uten like fra regjeringspartiene. De tvang Statkraft til å sette seg ned med kalkulatoren igjen. Det har de gjort og sier de kanskje kan få lønnsomhet. Men noen investeringsbeslutning er foreløpig ikke tatt. Og med de kraftprisene vi har er det ikke sikkert den kommer heller.

Lønnsomheten i kraftbransjen er lav om dagen. El sertifikatene har ført til en utbygging som sender prisene til bunns. Det har fått selv kraftbransjen til å be om at ordningen ikke forlenges. Både Energi Norge og Statkraft har sagt tydelig fra om at regjeringen ikke bør subsidiere vind- og vannkraft lenger. Det er da noe! Men det kan ikke være sånn at det er økonomien som skal være det som avgjør om det skal bygges vindkraft på Fosen eller ikke. Det må faktisk være hensynet til naturen som avgjør det. Naturen som er vår livsforsikring. Som dikteren Hans Børli skrev:

Minnene

Ta det med deg!
Det minste av grønt som har hendt deg
kan redde livet ditt en dag
i vinterlandet.

Et strå bare,
et eneste blakt lite strå
fra sommeren ifjor
frosset fast i fonna,
kan hindre skredets
tusen drepende tonn i
å styrte utfor

Ta vare på det du har

Jeg er såpass gammel at jeg husker landets forrige kvinnelige statsminister Gro Harlem Brundtland. Da hun var statsminister høstet hun ikke mange lovord fra oss i miljøbevegelsen. Men, i Brundtland kommisjonen for miljø og utvikling kom hun med et svært viktig budskap. Skal vi gi rom for velstandsvekst i de fattige landene må rike land redusere sitt energiforbruk med 50 %. Naturvernforbundet er en av få organisasjoner som snakker om dette i dag. At vi må forbruke mindre av jordas ressurser og vi må forbruke smartere.

For litt over ei uke siden hørte jeg foredrag av Bertrand Piccard. Han flyr for tiden kloden rundt i et fly drevet på solceller. Målet hans er ikke å få all verdens fly over på solceller, målet hans var å få verden til å forstå betydningen av energieffektivisering. Som han sa: Vi kan produsere enorme mengder energi, men hva gjør vi når proppen er ute av badekaret? Skru opp krana og løser problemet på den måten? Eller tetter vi lekkasjen?

Halvt på spøk sa han at solcellepanelene på flyet hans ikke var større enn at de i utgangspunktet bare kunne drive underholdningsapparatene i solcelle flyet. Skulle han få flyet i lufta måtte han redusere energiforbruket i hver minste del av flyet.

Solcelle flyet til Piccard handler i bunn og grunn om å ta vare på den energien han har. Neste år skal vi i Naturvernforbundet sette i gang en kampanje som går på nettopp det. Ta vare på det du har. Ikke bare energi, men ting og tang: Klær, sko, TV og sykkel. I stedet for stadig å kjøpe nytt – i stedet for stadig å fylle opp forbrenningsovnene – reparer – sørg for at du tar vare på det du har.

På Lillehammer har Monica Rønning og lokallaget satt i gang byttemarkeder. Her kan du komme med utstyr og klær du ikke lenger har bruk for, men som andre kan ha glede av. Bedre enn å kjøpe nytt.

For slik kan vi ta vare på det viktigste vi har: Jorda vår. For verst er det jo med det som virkelig ikke kan repareres og der det verken er reservedeler å få eller noen ny erstatning å kjøpe: Planeten vi bor på. Prisen for å kjøpe nytt er mer enn den som står på prislappen, det er også kostnaden i form av vann-, material- og energiforbruk. Den regninga blir det neppe jeg som plukker opp, den overlates til andre, kommende generasjoner.

Kritikk av regjeringen

Regjeringa ser ikke ut til å bry seg om regninga den etterlater seg. Sammen WWF og Sabima gikk vi i høst ut og kritiserte 24 enkeltsaker hvor regjeringen har ofra naturen for utbygginger, fikk vi til svar: Massene i Førdefjorden skal ikke spre seg, "Kraftverkene skal ikke gi noen sår i naturen" og "veiene skal ikke ødelegge naturen."

Sånn begrunner de sine vedtak. De fatter bare vedtak om at de ikke skal skade naturen. Så enkelt kan det gjøres.

Jeg frykter vi er vitne til et systematisk angrep på norsk natur. Snøskuter var bare starten. Vi må forhindre at vi får se slutten. Vårt svar på regjeringens angrep på norsk natur må være å bli større og sterkere. Nye lag gir oss styrke! Det gjør at vi når ut til enda fler! Siden 2011 har vi økt medlemstallet med 11 %. Vi er nå over 22.000 medlemmer. Vi har ikke vært flere medlemmer siden 1997. Og, det er flere steder rundt om i landet hvor medlemmene kan melde seg til tjeneste.

De mange som er bekymra for framtida, som er glad i naturområdene sine, som har vist et sterkt engasjement for natur og miljø, Naturvernforbundet må bli stedet de får brukt engasjementet sitt.

Avslutning?

Spol tilbake til starten av talen. Flyktningkrisen. Kan vi som organisasjon bidra i flyktingedugnaden? Kan vi gjøre noe som sprer glede hos de mange barn og voksne som har lidd gjennom lang tid?

Vi er gode på tur! I Sør-Trøndelag inviterte fylkeslaget flyktninger med på naturgledeturer. Det ble knall suksess. Min oppfordring til dere er – ta kontakt med de som kommer til Norge. Vis dem skjønnheten ved landet vårt. Gi dem livsglede og gode opplevelser. Enten det er en tur i fjæra, en tur i skogen, sopptur eller annet.

En sånn tur ville gitt mange smil hos folk som har hatt det ganske trasig. Dette handler om å bidra i den dugnaden som nå er. Vi kan ikke tilby hotellrom eller leker, men vi kan tilby natur.

Tusen takk til dere mange som har stått på for naturen de siste årene. Uten dere ville elvene vært tørrere, forurensningen høyere, naturområdene mindre, skogene fattigere. Hver for oss kan vi kanskje føle oss maktesløse, men når vi står sammen – da har vi makt.

Det var det Nelson Mandela fortalte de unge apartheidaktivistene som kom til Robben Island på slutten av syttitallet og som syntes ANC var blitt for tamme. De ville aksjonere på egen hånd. Mandela holdt opp finger etter finger for dem, fortalte at hver for seg var de svake – men stod de sammen var de sterke sa han – og knyttet neven.

Takk for oppmerksomheten.